

Sygn. akt I ACa 132/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Kurdziel (spr.)

Sędziowie: SSA Sławomir Jamróg

SSA Grzegorz Krężolek

Protokolant: Marta Sekuła

po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2023 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa E. B. i M. B.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 9 grudnia 2021 r. sygn. akt I C 2839/20

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- punktowii II nadaje treść: „II. zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. B. i E. B. łącznie kwotę 43.039,02 zł (czterdzieści trzy tysiące trzydzieści dziewięć złotych 02/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 lutego 2023 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 39.602,21 CHF (trzydzieści dziewięć tysięcy sześćset dwa franki szwajcarskie 21/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 21 lutego 2023 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części;”

- dodaje punkt III: „III. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów łącznie kwotę 6.417 zł (sześć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu.”;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów łącznie kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 132/22

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 30 marca 2023 roku

W pozwie z dnia 10 grudnia 2020 r. powodowie M. B. oraz E. B. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. na swoją rzecz kwoty 170 147,30 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty; ustalenie, że umowa kredytu z dnia 18 października 2007 r. nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawarta pomiędzy powodami a pozwanym (...) jest nieważna, ewentualnie zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 72 855,47 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty, z uwagi na fakt, że umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne w zakresie waloryzacji kredytu do CHF.

W odpowiedzi na pozew z dnia 15 marca 2021 r. pozwany (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości, zaprzeczając, jakoby umowa była nieważna, jakiegokolwiek postanowienie umowy były abuzywne lub nieważne, w toku wyjaśniania umowy przez pracownika banku doszło do uchybienia jakimkolwiek obowiązkom informacyjnym, nie poinformowano powodów o jakiegokolwiek istotnej okoliczności, bank mógł arbitralnie, dowolnie ustalać kursy publikowane w Tabeli Kursów Walut obcych, postanowienia umowy były niejednoznaczne, sprzeczne z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszały interesy powodów, wysokość jakiegokolwiek płatności na poczet spłaty kredytu została zawyżona, powodowie świadczyli na rzecz banku jakiegokolwiek nienależne świadczenie. Strona pozwana nadto wskazała, że umowa jest umową kredytu walutowego, w wariantach kredytu waloryzowanego kursem CHF, bank posiadał w ofercie kredyty walutowe oraz złotowe, spośród których powodowie mogli wybrać odpowiedni dla siebie produkt, powód zdecydował się na zawarcie umowy kredytu waloryzowanego do CHF, pomimo przedstawienia oferty kredytu także w CHF, powodowie zostali w wyczerpujący sposób poinformowani o treści umowy, ryzyku kursowym, bank nie zapewniał powodów o stabilności kursu CHF, kurs CHF/PLN publikowany w Tabeli Kursów miał charakter rynkowy, sporne klauzule zostały z powodami indywidualnie uzgodnione, wzrost kursu waluty CHF nie ma wpływu na wysokość raty w walucie CHF, powodowie nie mają interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy, roszczenie powodów jest przedawnione.

W piśmie procesowym, złożonym na rozprawie w dniu 18 listopada 2021 r. (k. 355-357) powodowie zmodyfikowali powództwo, domagając się ustalenia, że umowa kredytu nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawarta pomiędzy powodami a (...) w dniu 18 października 2007 r. jest nieważna w całości, zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 43 039,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 39 602,21 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty, ewentualnie powodowie żądali zasądzenia od strony pozwanej na ich rzecz kwoty 170 147,30 wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty. Na wypadek nieuwzględnienia powyższych żądań, powodowie domagali się zasądzenia od pozwanego banku na ich rzecz kwoty 72 855,47 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty.

W piśmie procesowym z dnia 19 listopada 2021 r. powodowie rozszerzyli żądanie ewentualne zawarte w piśmie procesowym z dnia 18 listopada 2021 r. w pkt 4 i wnieśli o zasądzenie od pozwanego banku na ich rzecz solidarnie kwoty 218 658,98 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2021 roku Sąd Okręgowy w Kielcach ustalił, że umowa kredytu nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, zawarta między powodami M. B. oraz E. B. a (...) S.A. z siedzibą w W. z 18 października 2007 roku jest nieważna w całości (pkt I) oraz zasądził solidarnie od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. i E. B. kwotę 43.039,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 grudnia 2020 roku do daty rzeczywistej zapłaty oraz kwotę 39.602,21 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 5 grudnia 2020 roku do daty zapłaty oraz kwotę 6.417 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt II).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W 2007 roku małżonkowie M. B. i E. B. powzięli zamiar zawarcia umowy kredytu celem sfinansowania budowy domu dla syna. Powodowie nie potrzebowali franków szwajcarskich, ale złotych. Małżonkom została jednak przedstawiona oferta kredytu w CHF. Pracownik banku poinformował, że kurs CHF jest stabilny, jeśli będą jakiegokolwiek wahania, to maksymalnie 1-2%. Powodom nie przedstawiono jednak informacji odnośnie Tabel kursowych. Nie przedstawiono również żadnych symulacji przedstawiających wyliczenia rat kredytu w przypadku dużej zmiany kursu CHF.

Działając w zaufaniu do banku i zachęceni przez pracownika banku małżonkowie, złożyli w dniu 24 września 2007 r. wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) nr (...) na cele budowlane waloryzowanego kursem CHF na okres 192 miesięcy.

W tym samym dniu powodowie złożyli oświadczenie, że przedstawiciel (...) Banku S.A. przedstawił im w pierwszej kolejności ofertę kredytu w złotych polskim. Ponadto oświadczyli, że mają pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu oraz wzrostu całego zadłużenia, a ponadto że zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych.

W dniu 18 października 2007 r. powodowie zawarli z (...) Bankiem S.A. – poprzednikiem prawnym pozwanego – umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w celu sfinansowania przedpłat na poczet budowy i zakupu od Inwestora Zastępczego lokalu mieszkalnego nr (...) wraz z prawem wyłącznego korzystania z miejsca postojowego położonego w K. przy ul. (...) oraz finansowanie opłat okołokredytowych oraz pokrycie opłat okołokredytowych w kwocie 132 500 zł, przy czym kredyt był waloryzowany (indeksowany) do waluty obcej CHF. Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 8 października 2007 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku wynosiła 60 224,53 CHF. W umowie wskazano, że kwota ma jedynie charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w § 1 ust. 3a umowy.

Okres kredytowania wynosił 192 miesięcy, tj. od dnia 18 października 2007 r. do dnia 2 listopada 2023 r. Kredyt miał być spłacany w równych ratach kapitałowo – odsetkowych do 2 dnia każdego miesiąca (§ 1 ust. 1-6 umowy).

Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu zawarcia umowy ustalona była w wysokości określonej § 1 ust. 8 umowy (§ 9 ust. 1 umowy). Na dzień wydania decyzji kredytowej przez bank oprocentowanie w stosunku rocznym wynosiło 3,88 %, marża banku – 1,10 % (§ 1 ust. 8).

Zgodnie z § 2 umowy, wypłata kredytu miała nastąpić w pięciu transzach.

W myśl § 7 ust. 1 umowy, (...) udzielał kredytobiorcy na jego wniosek kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel określony w § 1 ust. 1 w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty CHF wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota kredytu wyrażona w CHF w walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia Kredytu/transzy kredytu.

Na podstawie § 10 ust. 2 i 5 umowy, wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej została ustalona jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 29 września 2007 r., powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 1,10%. Bank miał co miesiąc dokonać porównania aktualnie obowiązującej stawki bazowej ze stawką bazową ogłaszaną przedostatniego dnia roboczego poprzedniego miesiąca i dokonać zmiany wysokości oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stawki bazowej LIBOR 3M o co najmniej 0,10 punktu procentowego w porównaniu do obowiązującej stawki bazowej. W ww. wypadkach informacja na temat obowiązującego oprocentowania kredytu miała być podawana do wiadomości na stronie internetowej banku.

Powodowie zobowiązani byli do spłaty rat kapitałowo odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat. Harmonogram spłat sporządzony miał być w CHF i doręczony kredytobiorcy w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu (§ 11 ust. 1 i 2 umowy).

Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane miały być przez klienta w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 5 umowy). Wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo - odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty miała powodować, że kwota spłaty przeliczana była po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującym na dzień i godzinę spłaty (§ 11 ust. 5 umowy).

Zgodnie z treścią § 29 ust. 1 i 2, kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązujących w banku oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptują. Oświadczyli również, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują. Kredytobiorcy oznajmili, iż są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu.

W dniu 18 października 2007 r. pomiędzy powodami a (...) Bankiem S.A. w W. została zawarta umowa przelewu wierzytelności na rzecz (...)

W dniu 1 sierpnia 2011 r. strony zawarły Aneks nr (...) do umowy nr (...) z dnia 18 października 2007 r., na podstawie którego bank zapewnił kredytobiorcom możliwość spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji kredytu tj. w CHF bez przeliczania wysokości raty na złote.

W dniu 25 listopada 2020 r. powodowie, uznając, że zawarta umowa kredytu jest nieważna ze względu na istotne wady prawne, wezwali bank do dobrowolnego zwrotu świadczenia wzajemnego w łącznej kwocie 173 721,35 zł w terminie do dnia 4 grudnia 2020 r.

Powodowie nie mieli wpływu na kształt podpisanej umowy – umowa została podpisana według wzorca opracowanego przez bank, nie mogli również jej negocjować. Powodom nie przedstawiono informacji, jaką kwotę w złotych będą musieli łącznie zwrócić na rzecz banku, nie udzielono również powodom informacji co do sposobu przeliczania złotych na franki. Nie poinformowano, jak tworzone są tabele kursów w banku. Nie przedstawiono także symulacji, jak będą zmieniały się raty kredytu, gdy kurs franka będzie wzrastał.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci dowodów z dokumentów oraz zeznań powodów. Części dowodów z dokumentów, w tym złożonym w postaci kserokopii, Sąd I instancji w całości dał wiarę, albowiem nie wzbudziły wątpliwości Sądu, co do swojej zgodności z oryginałem, nie nosiły bowiem śladów przerobienia lub podrobienia. Nie były również kwestionowane przez strony. Sąd nie oparł się na licznych pozostałych dokumentach złożonych przez strony do sprawy, w tym licznych dokumentach dołączonych przez pozwany bank, a wskazanych w odpowiedzi na pozew, uznając je za nieistotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy – dotyczyły one bowiem okoliczności, jakie miały miejsce po dacie zawarcia przez strony umowy bądź też stanowiły dokumenty prywatne, będące stanowiskami co do możliwych skutków ustawowego uregulowania kwestii tzw. frankowiczów.

Sąd Okręgowy pominął dowód z zeznań świadka M. P. oraz M. D., albowiem zeznania dotyczyłyby jedynie wiedzy co do ogólnej polityki prowadzonej przez pozwany bank, a nie informacji dotyczących bezpośredniego udziału świadków przy zawieraniu przedmiotowej umowy ze stroną powodową. Pominął również wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego jako niemający znaczenia dla rozpoznania niniejszej sprawy, albowiem rozstrzygnięcie roszczenia głównego nie pozostaje w związku z wykonaniem jakichkolwiek opinii biegłego.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo M. B. i E. B. zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji uznał, że powodom przysługiwał interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie nieważności umowy kredytu zawartego między stronami. Wynika to z faktu, że istnieje spór co do ważności umowy, z której wynika, że po stronie powodowej istnieje obowiązek świadczenia na rzecz pozwanego banku rat kredytowych do 2023 r.

Decydujący dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy był fakt, że pozwany bank przerzucił całą odpowiedzialność ryzyka kursowego na kredytobiorców. Bank wykorzystał swoją sytuację jako profesjonalisty, nie uprzedzając jednak powodów o możliwości takich wahanń kursowych, które mogą spowodować zawirowania na rynku bankowym. Umowa kredytu zawarta była na okres 16 lat. Sąd Okręgowy wskazał, iż nikt nie jest w stanie przewidzieć, czy w tak długim okresie frank szwajcarski byłby przez cały okres kredytowania walutą stabilną, bowiem zależy to od wielu czynników, zarówno zewnętrznych, jak np. katastrofa, wojna, jak również wewnętrznych, jak np. decyzja Szwajcarskiego Banku Narodowego, który w 2015 r. ogłosił porzucenie polityki obrony minimalnego kursu wymiany euro na franka szwajcarskiego. Decyzja doprowadziła do paniki na rynkach finansowych, co spowodowało z kolei nagłą zmianę kursów poszczególnych par walutowych. W niniejszej sprawie nie było granicy odpowiedzialności kredytobiorców, ponosili oni 100 % ryzyka kursowego.

Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści przepisu art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi zdaniem Sądu Okręgowego do wniosku, że zawierając przedmiotową umowę strony stworzyły stosunek prawny spreczny z naturą (właściwością) stosunku zobowiązaniowego. Postanowienia umowy są bowiem ukształtowane w sposób spreczny z ustawą jako ukształtowane z naruszeniem właściwości stosunku prawnego w zakresie określania kursów waluty CHF stonowanych do wysokości salda kredytu i jego poszczególnych rat. Zauważyć bowiem należy, iż pozwany bank de facto narzucił powodom wysokość kwoty podlegającej zwrotowi w wykonaniu umowy. Treść umowy wskazuje jednoznacznie na to, że ustalenie wysokości poszczególnych rat, a zatem w konsekwencji wysokości salda całego kredytu wiązało się z koniecznością odwołania się do kursów CHF ustalonych w tabeli kursów przez pozwany bank, jednakże żadne z postanowień umowy nie określały zasad ustalania tych kursów. Sprzeczne zaś z naturą umowy należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków (zob.: uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1991 r., III CZP 15/91).

Ponadto, powodowie nie uzgodnili indywidualnie z bankiem postanowień umowy. Przedmiotowa umowa zawarta została bowiem na podstawie opracowanego przez bank wzorca umowy, co wykluczyło możliwość wpływu powodów na treść umowy. Sama możliwość określenia przez powodów wysokości kredytu i czasu jego spłaty (ilości rat) nie świadczy o indywidualnym uzgodnieniu postanowień umownych, w szczególności że kwestionowane przez powodów są zupełnie inne postanowienia umowne, te dotyczące mechanizmu indeksacji. Indywidualne uzgodnienie postanowień umowy nie polega również na możliwości zapoznania się z warunkami umowy i ich rozważeniu oraz podjęciu decyzji o przystąpieniu do umowy. Indywidualne uzgodnienie warunków oznacza bowiem, że powodowie mogli mieć realny wpływ na kształt poszczególnych postanowień, a nie jedynie na to, czy zawiera umowę o określonej treści (akceptując tym samym przedstawione we wzorcu opracowanym przez bank jej postanowienia), czy też nie. Indywidualnym uzgodnieniem nie jest również dokonanie przez powodów wyboru jednego z rodzajów umowy kredytowej, w tym wypadku kredytu indeksowanego do CHF.

Sąd I instancji w całości nadto podzielił stanowisko wyrażone w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości dotyczącym umów o podobnym charakterze, gdzie Trybunał wskazał, że za warunki umowne mieszczące się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (pkt. 35 wyroku z dnia 20 września 2017 r. C-186/16 wydanym w sprawie Ruxandra Paula Andriciu i in. przeciwko Banca Românească SA). Również w pkt. 512 wyroku z dnia 14 marca 2019 r. C-118/17 wydanym w sprawie Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt. C-118/17 Trybunał orzekł, że klauzula ryzyka walutowego określa główny cel umowy.

Uznanie postanowień umownych za główne świadczenia stron nie wyłącza jednakże możliwości uznania, że stanowią one niedozwolone postanowienia umowne w przypadku, gdy nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny albo nie zostały wyrażone prostym zrozumiałym językiem. W ocenie Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, iż bank nie zrealizował obowiązków informacyjnych w zakresie obciążenia powodów ryzykiem walutowym. Nie jest wystarczające poinformowanie powodów o tym, że wysokość rat kapitałowo – odsetkowych w złotych zależy od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla CHF obowiązującego w banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty ma wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu.

Oświadczenie, że kredytobiorcy są świadomi ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko oraz, że po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym oraz ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej wnoszą o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej w żaden sposób nie można uznać za należyte poinformowanie kredytobiorców. Kredytobiorca powinien wcześniej otrzymać od banku takie informacje, które w sposób wyczerpujący, rzetelny, uczciwy i zrozumiały przedstawiałyby istotę kredytu waloryzowanego do CHF oraz w maksymalnie możliwym zakresie uświadamiałyby mu rzeczywiste ryzyka i konsekwencje ekonomiczne oraz prawne, jakie wiążą się z zaciągnięciem kredytu, którego wartość uzależniona jest od kursu CHF.

Sąd I instancji podkreślił, że przy braku jakichkolwiek informacji udzielonych powodom na piśmie co do kwestii ryzyka zmiany stopy procentowej czy kwestii ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej, tak naprawdę nie wiadomo dokładnie, jakich informacji (poza zapewnianiem powodów o tym, że frank szwajcarski jest walutą stabilną) przed i przy zawieraniu umowy udzielono powodom co do mechanizmu indeksacji, a także co do ryzyka kursowego i ryzyka oprocentowania. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat (20) mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak, by konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. W zakresie obowiązku informacyjnego banku nie można było pominąć kryteriów przedstawionych przez Trybunał Sprawiedliwości we wskazywanych już wyżej wyrokach: z dnia 20 września 2017 r. wydanym w sprawie Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA (C-186/16) oraz z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt. (C-118/17). Trybunał Sprawiedliwości wskazał bowiem m.in. że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. Do sądu krajowego należy dokonanie niezbędnych ustaleń w tym zakresie.

W takim stanie rzeczy przedkontraktowy obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany, w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat. Sąd Okręgowy wskazał, iż z przedłożonych w niniejszej sprawie przez stronę pozwaną dokumentów nie wynika zaś, by obowiązek informacyjny został przez bank wykonany nawet w sposób standardowy, brak jest bowiem jakichkolwiek dokumentów wskazujących na to, by powodowi przedstawiono symulacje łącznej wysokości jego zobowiązania i wysokości poszczególnych rat w przypadku zmiany kursu CHF czy zmiany oprocentowania, nie przedstawiono im żadnych informacji (wykresów, tabel) obrazujących zmiany kursu CHF w dłuższym okresie, w szczególności w okresie adekwatnym do określonego w umowie terminu spłaty kredytu. Informacja, że zawierana przez nich umowa kredytu jest umową bezpieczną, gdyż waluta CHF cechuje się dużą stabilizacją, a występujące wahania mogą być jedynie

minimalne, z pewnością nie spełnia wymogu dostatecznego poinformowania powodów – konsumentów, tak aby mogli oni oszacować konsekwencje ekonomiczne podpisania umowy oraz ponoszone ryzyko kursowe. Taki sposób poinformowania powodów o ryzyku kursowym nie dawał im żadnego realnego rozeznania co do istoty wiążącej ich na wiele lat umowy.

Sąd I instancji zaznaczył, iż od pozwanego banku nie oczekuje się wskazania jak kształtować będą się w przyszłości kursy walut, lecz pełnego wyjaśnienia konsumentowi, że wahania kursów walut są trudne do przewidzenia (w szczególności w kilkudziesięcioletnim okresie obowiązywania umowy kredytu) i nie są w żaden sposób ograniczane - tym bardziej, że oprócz mechanizmów czysto rynkowych mają na nie wpływ również zachowania poszczególnych emitentów waluty. Ponadto, rzeczywistość pokazała, że określenie nawet w przybliżeniu skali ryzyka walutowego związanego z tego rodzaju kredytami okazało się całkowicie nietrafione. W zaleceniach Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego z dnia 21 września 2011 r. dotyczących kredytów walutowych wskazano, że nawet najbardziej staranny konsument nie był w stanie przewidzieć konsekwencji ekonomicznych kredytu hipotecznego we frankach szwajcarskich, który był proponowany przez banki, jako bezpieczny, bo oferowany „w najbardziej stabilnej walucie świata” (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r. II CSK 483/18).

Przez pryzmat przepisu art. 385¹ k.c., przy zastosowaniu przyjętej na gruncie prawa europejskiego koncepcji konsumenta, ocena postanowień umowy zawartej pomiędzy stronami w zakresie wprowadzenia do umowy indeksacji (ryzyko walutowe) prowadzi do wniosku, że postanowienia te nie zostały sformułowane w jednoznaczny sposób, albowiem nie zawierają jasnej i jednoznacznej informacji, z której wynikałoby, że wyrażenie salda kredytu w walucie obcej prowadzi do możliwych wahań wysokości zadłużenia wyrażonego w złotych, tj. wysokości świadczenia, którego spełnienie zwolni kredytobiorcę z zobowiązania, jak również, że takie wahania nie są w żaden sposób ograniczone, a z przyczyn wskazanych powyżej powodowie jako konsumenci nie zostali w sposób wyczerpujący i zrozumiały poinformowani o skutkach, jakie wiążą się z zastosowaniem mechanizmu indeksacji. Nadto umowa nie precyzuje, w jaki sposób ustalane są kursy walut w tabeli banku, jakie dane, jakie czynniki mają wpływ na ustalenie tych kursów i kto dokładnie dokonuje ich ustalenia oraz czy bank jest w jakikolwiek sposób ograniczony w swobodzie ustalania wysokości tych kursów. Postanowienia przedmiotowej umowy kredytu w zakresie mechanizmu indeksacji (ryzyko walutowe) oraz określające sposób dokonania tego przeliczenia, stanowią niedozwolone postanowienia umowne, albowiem kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Powodowie nie zostali w sposób prawidłowy poinformowani o ryzyku walutowym, to jest o zasadach działania mechanizmu indeksacji, co skutkowało naruszeniem zasady równości stron i niekorzystnym ukształtowaniem ich sytuacji ekonomicznej oraz było wyrazem nierzetelnego potraktowania powodów przez pozwanego banku. Z kolei sposób przeliczenia świadczenia uzależniony został od kompetencji silniejszej strony umowy - pozwanego banku.

Odwołanie do kursów walut zawartych w „Tabeli kursów” obowiązującej w banku oznacza naruszenie równorzędności stron umowy przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Swoista nierówność informacyjna stron, a w szczególności sytuacja, w której konsument dowiaduje się o poziomie zadłużenia ratalnego, już spłaconego w związku z podjęciem odpowiedniej sumy z jego rachunku jest nie do zaakceptowania w świetle art. 385¹ k.c. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r. II CSK 483/18 i powołane tam orzecznictwo).

W zakresie skutków uznania powyższych postanowień umowy za abuzywne Sąd Okręgowy powołał wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. w sprawie Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG (C-260/18), który orzekł m.in., że dyrektywa w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich nie stoi sądowi krajowemu na przeszkodzie, aby po stwierdzeniu abuzywności określonych klauzul w umowie kredytowej przyjął, że dana umowa nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, jeżeli usunięcie tych klauzul spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Ponadto Trybunał stwierdził, że w związku

z upadkiem umowy kredytu, skutki dla sytuacji kredytobiorcy należy oceniać zgodnie z okolicznościami w chwili zaistnienia sporu, a dla oceny skutków unieważnienia umowy, decydująca w tym zakresie jest wola kredytobiorcy. Z powyższego wynika, iż to wola konsumenta jest decydująca co do tego, czy decyduje się on na utrzymanie umowy po wyeliminowaniu nieuczciwych warunków umownych, czy też domaga się ustalenia nieważności całej umowy.

Z uwagi na fakt, że ostatecznie zakwestionowaniu uległ cały mechanizm indeksacji – za niedozwolone postanowienia umowne Sąd I instancji uznał postanowienia wprowadzające do umowy indeksację oraz określające sposób przeliczenia kwoty wyrażonej w umowie w złotych na kwotę wyrażoną w innej walucie, a następnie obowiązek świadczenia w złotych kwot stanowiących przeliczenia kwot ustalonych w walucie obcej – a więc za niedozwolone postanowienia umowne uznano postanowienia określających główne świadczenia stron (art. 385¹ § 1 k.c.), umowa zawarta przez strony jest nieważna. Brak jest przy tym możliwości zastosowania w niniejszej sprawie przepisu art. 385¹ § 2 stanowiącego, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Zgodnie z wykładnią przepisu w art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 dokonanej w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, umowa zawierająca nieuczciwe warunki powinna w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylenia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego. Jednakże po wyeliminowaniu z umowy zawartej przez strony postanowień uznanych za abuzywne, nie jest możliwe dalsze funkcjonowanie umowy, albowiem nie dałoby się jej wykonać.

Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę, że orzecznictwo zarówno TSUE, jak i sądów krajowych podtrzymuje stanowiska przychylne tzw. frankowiczom i staje się coraz bardziej jednolite. W tym kontekście przywołał on wyrok TSUE z dnia 29 kwietnia 2021 r., w którym Trybunał po raz kolejny orzekł na korzyść konsumentów. Nie pozwolił on bowiem na utrzymywanie w mocy umowy, która została niejako uzdrowiona poprzez aneks. Jedyna sytuacja, kiedy postanowienia aneksu będą wiązać strony jest w sytuacji, kiedy to, konsument, wiedząc że zmieniane aneksem postanowienie jest niedozwolone dobrowolnie zgodził się na jego zmianę i zrezygnował z możliwości przywrócenia umowy do stanu sprzed aneksu. W praktyce oznacza to, że tylko w wyjątkowych sytuacjach aneksy będą obowiązywały, gdy „frankowicze” podpisali je będąc uświadomionymi przez Bank, że poprzednie zapisy były niedozwolone i świadomie zrezygnowali z możliwości przywrócenia umowy do stanu sprzed aneksu. Podobnie w orzeczeniu o sygn. C – 51/17 z 20 września 2018 r., w którym TSUE orzekł w sprawie węgierskiej. Jak stwierdził Trybunał, badając czy warunki umowy były dla konsumenta zrozumiałe należy brać pod uwagę ich treść w dniu zawarcia umowy, gdyż w tym właśnie momencie konsument podejmował decyzję o związaniu się z Bankiem. Podobnie polskie sądy z Sądem Najwyższym na czele, który w uchwale siedmiu sędziów z 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III CZP 29/17 stwierdził, że ważność umowy należy badać na datę jej zawarcia bez względu na późniejsze zmiany wprowadzone poprzez aneksy. Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w całości zaaprobował powyższą linię orzecniczą i również ocenił zawartą umowę kredytu na dzień jej zawarcia tj. na dzień 18 października 2007 r.

W następstwie ustalenia, że przedmiotowa umowa kredytu jest nieważna, Sąd I instancji na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. przyjął, że świadczenia uiszczane przez powodów były nienależne, nie wystąpiła również żadna z okoliczności wskazanych w art. 411 k.c. Z tego też względu na rzecz powodów zasądzona została żądana przez nich kwota 43 039,02 zł oraz kwota 39 602,21 CHF zł jako suma kwot uiszczonych przez powodów tytułem rat odsetkowo – kapitałowych w okresie objętym pozwem. Stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20).

O odsetkach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Zgodnie z art. 455 k.c., jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powodowie w dniu 25 listopada 2020 r. wystosowali do pozwanego banku wezwanie do zapłaty kwoty 173 721,35 zł w terminie do dnia 4 grudnia 2020 r. Bank nie spełnił żądania w ww. wymienionym terminie, dlatego Sąd zasądził odsetki od dnia 5 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy uznał za niezasadny także podniesiony przez bank zarzut przedawnienia. W tym kontekście odwołał się do wyroku TSUE w rumuńskiej sprawie połączonej C-698/18 i C – 699/18, w której Trybunał dopuścił możliwość, aby termin przedawnienia roszczeń konsumentów o zwrot nienależnie zapłaconych kwot był liczony od momentu, w którym konsument powziął wiedzę lub powinien był powziąć wiedzę o nieuczciwym charakterze warunku umowy łączącej go z przedsiębiorcą przywołanego na poparcie wniesionego przez niego powództwa o zwrot. W praktyce oznacza to, że za moment rozpoczęcia biegu przedawnienia jest rozpatrywana chwila, w której konsument dowiedział się, że umowa przez niego zawarta jest obciążona zapisami niedozwolonymi. Podobnie orzekł TSUE w wyroku z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawach połączonych BNP Paribas Personal Finance (od C 776/19 do C 782/19). Trybunał stwierdził, że powództwo wniesione przez konsumenta w celu stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku istniejącego w takiej umowie nie może podlegać żadnemu terminowi przedawnienia. Trybunał zauważył, że termin przedawnienia roszczenia o zwrot kwot wpłaconych na podstawie nieuczciwego warunku umownego, który może upłynąć, nawet zanim konsument powźmie wiedzę o nieuczciwym charakterze tego warunku, w żaden sposób nie może być zgodny z Dyrektywą 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Powyższe potwierdziła również uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podst. art. 98 § 1 i 3 k.p.c

Od powyższego wyrok **apelację wniosła strona pozwana (...) S.A. w W.**, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, tj.:

a. naruszenie art. 327¹ § 1 k.p.c. poprzez nie odniesienie się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do rzekomego faktu posiadania przez powoda interesu prawnego w powództwie o ustalenie nieważności umowy, co powoduje, iż wyrok wymyka się kontroli instancyjnej, a nadto skutkuje konkluzją o nierozpoznaniu istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.;

b. naruszenie art. 327¹ § 1 k.p.c. poprzez brak wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, które konkretnie postanowienia umowy Sąd uznał za niedozwolone postanowienia umowne, w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i dlatego, co powoduje, iż wyrok wymyka się kontroli instancyjnej, a nadto skutkuje konkluzją o nierozpoznaniu istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.,

z daleko posuniętej ostrożności procesowej, na wypadek nieuwzględnienia ww. zarzutów, strona pozwana zarzuciła także naruszenie:

c. art. 235² § 1 pkt 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c., poprzez pominięcie na rozprawie w dniu 9 grudnia 2021 roku wniosku pozwanego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na tezy wskazane w pkt. 7 i 9 petitum odpowiedzi na pozew (wyliczenia z wykorzystaniem kursu średniego NBP oraz tezy ogólnoeconomiczne dotyczące w szczególności sposobu ustalania kursów walut przez podmioty działające na rynku finansowym, ustalonych zwyczajów w tym zakresie i rynkowego charakteru kursów pozwanego), pomimo, że

i. dowód z opinii biegłego obejmujący wyliczenia rat kredytu powoda w oparciu o kurs średni CHF/PLN Narodowego Banku Polskiego (pkt 7 petitum odpowiedzi na pozew) pozwoliłyby bezsprzecznie wykazać zgodność spornych klauzul z dobrymi obyczajami, brak dowolności banku w ustalaniu kursów walut oraz pozwoliłyby na wykazanie rynkowego charakteru kursów pochodzących z Tabel Kursów Walut Obcych pozwanego banku,

ii. przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w oparciu o wskazane w pkt 9 petitum odpowiedzi na pozew uwagi natury ogólnoeconomicznej pozwoliłyby bezsprzecznie wykazać brak możliwości ustalania kursów przez Bank w sposób dowolny, precyzyjny sposób ustalenia wartości świadczeń stron w oparciu o obiektywny miernik wartości, zgodność spornych klauzul z dobrymi obyczajami i brak naruszenia interesu powoda (a w konsekwencji brak nieważności i abuzowności spornych klauzul),

a zatem pominięcie tych dowodów miało wpływ na rozstrzygnięcie w postaci błędnego uznania, że umowa jest sprzeczna z naturą stosunku, zaś klauzule waloryzacyjne są abuzywne i uwzględnienia w oparciu o te tezy roszczeń formułowanych przez stronę powodową;

d. naruszenie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez pominięcie na rozprawie w dniu 9 grudnia 2021 roku wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu ze świadka M. P., mimo, iż tezy, na które został zgłoszony dowód, mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ dowodzą, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do spełnienia przesłanki braku zgodności z dobrymi obyczajami (bank nie mógł ustalać kursów dowolnie a przyjęcie kursu kupna/sprzedaży wynikało ze sposobu finansowania kredytu powoda), a także nie doszło do spełnienia przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta (bank musiał publikować i publikował zawsze rynkowy kurs, wprowadzenie spornych klauzul do umowy wiązało się z poprawieniem interesu powoda). Informacje na temat „przebiegu i stosowania przez bank procedury związanej z udzielaniem kredytobiorcom kredytów hipotecznych w banku”, które może przedstawić świadek, w szczególności dotyczące (1) każdorazowego oferowania klientom oferty złotowej, (2) sposobu badania zdolności kredytowej klientów w banku, (3) obowiązków informacyjnych, sposobu prezentowania oferty oraz (4) możliwości negocjowania umowy, stanowiłyby podstawę do poczynienia ustaleń faktycznych odmiennych od wskazanych w zarzutach poniżej. Naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ przeprowadzenie dowodu ze świadka i oparcie na nim ustaleń prowadziłyby do oceny, że sporne klauzule nie są abuzywne, a zatem powództwo zostałoby oddalone;

e. art. 235² § 1 pkt 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 271 § 1 k.p.c. i art. 271¹ § 1 k.p.c. poprzez pominięcie na rozprawie w dniu 9 grudnia 2021 roku wniosku Pozwanego o dopuszczenie dowodu z protokołu zeznań świadka M. D., o który pozwany wnioskował w pkt. 6 petitum odpowiedzi na pozew, mimo iż tezy, na które został zgłoszony dowód, mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ dowodzą, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do spełnienia przesłanki braku zgodności z dobrymi obyczajami (bank nie tylko nie ustalał kursów dowolnie, ale przede wszystkim nie mógł ustalać kursów dowolnie, a ponadto przyjęcie kursu kupna/sprzedaży wynikało ze sposobu finansowania kredytu powoda), a także nie doszło do spełnienia przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta (bank musiał publikować i publikował zawsze rynkowy kurs, wprowadzenie spornych klauzul do umowy wiązało się z poprawieniem interesu powoda). Informacje, które może przedstawić świadek, w szczególności dotyczące (1) funkcjonowania kredytu waloryzowanego do waluty obcej, (2) wpływu kursu na funkcjonowanie kredytu, (3) przyczyn występowania różnic w wysokości oprocentowania kredytów udzielonych w walucie polskiej i waloryzowanych kursami walut obcych oraz (4) zasad obliczania przez bank kursów waluty obcych, stanowiłyby podstawę do poczynienia ustaleń faktycznych odmiennych od poczynionych w niniejszej sprawie. Naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z protokołu zeznań świadka M. D. zgodnie z wnioskiem Pozwanego i oparcie na nich ustaleń prowadziłyby do oceny, że sporna Umowa nie jest nieważna, zaś zawarte w niej klauzule nie są abuzywne, a zatem powództwo zostałoby oddalone;

f. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., poprzez nieprawidłową ocenę aneksu do umowy z dnia 1 sierpnia 2011 roku i nie nadanie mu istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy podczas gdy treść aneksu do umowy jest samodzielną podstawą oddalenia powództwa w całości z uwagi na fakt, że powód zaczął dokonywać spłaty kredytu w walucie, do której kredyt jest waloryzowany w skutek czego powód pozyskiwał walutę poza bankiem, a więc w ogóle bez stosowania rzekomo abuzywnych klauzul;

g. art. 227 k.p.c. w zw. z 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 327⁽¹⁾ § 1 k.p.c., poprzez błędną ocenę części dowodów z dokumentów i niepoczynienie na ich podstawie ustaleń faktycznych, a w konsekwencji brak wskazania pełnej podstawy faktycznej wyroku, co w szczególności dotyczy Pism Okólnych zmieniających Regulamin i zawierających projekty Aneksów do Umowy, Pisma Banku do Prezesa UOKiK, Ekspertyzy prof. A. Rzońcy „Tabela Kursowa (...) – metodyka oraz analiza porównawcza” (dowody załączone do odpowiedzi na pozew w formie papierowej) oraz pliku „Korelacje tabela”, Raportu UOKiK dotyczącego spreadów, Raportów Komisji Nadzoru Finansowego, (zapisane na załączonej do odpowiedzi na pozew płyty CD), mimo iż mają one znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ dowodzą, że bank nie mógł dowolnie kształtować publikowanych kursów CHF/PLN (zatem umowa nie jest nieważna) oraz w

przedmiotowej sprawie nie doszło do spełnienia przesłanki braku zgodności z dobrymi obyczajami, a także nie doszło do spełnienia przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta, co z powołanych dokumentów wynika, a do czego Sąd I instancji się nie odniósł. Naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ w oparciu o zarzut abuzywności Sąd stwierdził nieważność umowy i zasądził zwrot rzekomo nienależnych świadczeń na rzecz powoda;

h. naruszenie z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c., poprzez oparcie ustaleń faktycznych na zeznaniach powoda w zakresie, w jakim były one niewiarygodne i sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz były sprzeczne z zeznaniami świadka, oraz dokumentacją kredytową i innymi dokumentami zgromadzonymi w sprawie, co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ doprowadziło Sąd I instancji do nieprawidłowych ustaleń faktycznych opisanych poniżej, które doprowadziły Sąd I instancji do przekonania o abuzywności spornych postanowień, a między innymi w oparciu o zarzut abuzywności, Sąd I instancji stwierdził bezpodstawne wzbogacenie po stronie pozwanego i zasądził zwrot rzekomo nienależnych świadczeń na rzecz powoda;

i. art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, pozbawionej wszechstronnego i obiektywnego rozważenia całości materiału dowodowego i wyciągnięcie na tej wadliwej podstawie bezpodstawnych i niezgodnych z rzeczywistym stanem faktycznym wniosków leżących u podstaw wyroku, w szczególności przez:

i. bezpodstawne przyjęcie, że „Prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych” (vide s. 12 uzasadnienia wyroku), podczas gdy zasady ustalania kursów w TKWO były uzależnione wyłącznie od niezależnych od banku czynników makroekonomicznych i tym samym bank nie miał dowolności w ustalaniu kursów w TKWO. Powyższe uchybienie miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ wpłynęło na ocenę Sądu w przedmiocie oceny przestanki zgodności z dobrymi obyczajami oraz w szczególności przesłanki rażącego naruszenia interesów konsumenta;

ii. bezpodstawne przyjęcie, że bank miał możliwość dowolnego, arbitralnego ustalania poziomu publikowanych kursów walutowych podczas gdy umowa zawiera odesłanie do Tabeli Kursów Walut Obcych, publikowanej przez bank, która z definicji musi zawierać kursy na poziomie rynkowym. Stosunek prawny pomiędzy stronami (którego treść wyznacza nie tylko literalna treść umowy), na dzień zawarcia umowy, przewidywał obowiązek ustalania kursów na poziomie rynkowym, a jego treść wykluczała dowolność ustalania kursów przez pozwanego. Podkreślić należy przede wszystkim, że samo odesłanie do tabeli kursowej publikowanej przez bank, przedsiębiorcę działającego na rynku regulowanym, publikującego kursy w oparciu o normę ustawową (art. 111 ust. 1 pkt. 4 Prawa Bankowego), podlegającego (również w zakresie publikowania kursów walut) nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego), eliminuje możliwość dowolnego ustalania kursów na potrzeby wykonania umowy. Niezależnie od powyższego, § 2 zmienionego Regulaminu przewidywał przesłanki ustalania kursów walut przez bank (dowód nr 8 załączony do odpowiedzi na pozew – Pismo Okólne No. A-V-67/PJM/09 wraz z załącznikiem – zmienionym Regulaminem). Pozwany podkreśla, że wykazana przez pozwanego okoliczność braku dowolności banku w zakresie publikowania kursów walut, stanowi dowód przemawiający za tezą, że bank, w świetle kwestionowanych postanowień umowy, odsyłających to publikowanej na podstawie określonych przepisów prawa, ustalonych zwyczajów oraz zasad kontrolowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego, nie mógł ustalać świadczeń powoda w sposób dowolny, a umowa przewidywała mechanizm ustalenia wysokości świadczeń w przyszłości;

(...). bezpodstawne przyjęcie, że bank nie pouczył powoda w należyty sposób o związanych z umową ryzykach, podczas gdy dokumentacja kredytowa zawiera oświadczenia powoda złożone po przedstawieniu stosownych materiałów i pouczeń, a sama treść tych oświadczeń wskazuje na ryzyka związane z umową, w szczególności ryzyko kursowe (§ 29 umowy), a udzielanie szczegółowych pouczeń było obowiązkiem pracowników i przedstawicieli (pośredników) banku, co przekazywano im na szkoleniach. Potwierdza to protokół zeznań świadka M. D. złożonych przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 5 kwietnia 2019 r.; dalej również jako: Protokół zeznań świadka M. D.; jak również potwierdziłby to dowód z zeznań świadka M. P., które to dowody Sąd I instancji bezpodstawnie pominął jako rzekomo nieistotny dla rozstrzygnięcia i nieprzydatny do wykazania faktów na które został powołany;

iv. wyrywkowej i niewszechstronnej ocenie wniosku kredytowego (dowód nr 2 do odpowiedzi na pozew), co skutkowało brakiem uwzględnienia przez Sąd okoliczności, że jedna z osób występujących po stronie powodowej w dacie zawierania umowy miał wyższe wykształcenie w związku z powyższym, bez wątpienia strona powodowa miała wystarczające umiejętności, aby zrozumieć dokumentację kredytową i świadomie, aktywnie brać udział w negocjowaniu umowy, jak również rozumieć skutki i ryzyka wiążące się z umową, o których była pouczona;

v. bezpodstawne przyjęcie, wyłącznie w oparciu o zeznania powoda, iż powoda zapewniano, że umowa ma nie wiązać się dla powoda z żadnym ryzykiem, powodowi nie przedstawiono oferty kredytu w złotych polskich, nie okazywano powodowi wydruków dotyczących kursów franka szwajcarskiego, bank nie dopełnił obowiązków informacyjnych w stosunku do powoda na etapie zawierania spornej umowy podczas gdy przeciwne wnioski płyną m.in. z bezpodstawnie pominiętego przez Sąd I instancji dowodu z protokołu zeznań świadka M. D. vi. bezpodstawne przyjęcie, że sporne klauzule nie podlegały indywidualnym negocjacjom, podczas gdy:

1. jak zeznał świadek M. D. przed Sądem Rejonowym dla Ł. w Ł.(dowodów z protokołu zeznań Sąd I instancji bezpodstawnie pominął): „W banku nie obowiązywał żaden formalny zakaz negocjowania postanowień umowy i klienci potencjalnie mogli negocjować treść umowy w pełnym zakresie. Pamiętam kilka sytuacji, gdy klienci wynegocjowali niższy spread.” (protokół rozprawy przed Sądem Rejonowym dla Ł.w Ł.z dnia 5 kwietnia 2019 r., załączony do odpowiedzi na pozew);

2. powód, wypełniając wniosek kredytowy i wskazując kwotę kredytu, jednocześnie zawniósł o kwotę w PLN oraz zazaczył jako walutę kredytu „CHF” co oznacza, po pierwsze, że negocjowano z pewnością co najmniej te parametry kredytu, jak również, że to z warunków zawniósowanych przez powoda (kwota w PLN — kredyt w CHF) wynikała konieczność wprowadzenia mechanizmu indeksacji (waloryzacji) do umowy;

3. wprowadzenie do umowy zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego stanowiło konsekwencję nie zaproponowania przez powoda odpowiedniego zabezpieczenia umowy, zaś klauzule dotyczące ubezpieczenia niskiego własnego kredytu sformułowane były w sposób jednoznaczny;

4. możliwe było zawarcie umowy bez spornych postanowień, powód miał zdolność kredytową dla zaciągnięcia zobowiązania w PLN (tj. bez klauzul waloryzacyjnych) i zaproponowano mu taką umowę, (por. protokół zeznań świadka);

5. strony indywidualnie uzgodniły treść harmonogramu spłat, stanowiącego załącznik do umowy, w którym wskazana była wysokość kwoty kredytu oraz wartość rat wyrażona w walucie CHF — rzeczywisty wpływ powoda wyrażał się w szczególności w wyborze dnia uruchomienia kredytu, co było równoznaczne z wyborem kursu zastosowanego do przeliczeń (por. § 8 ust. 8 umowy),

co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ doprowadziło Sąd I instancji do bezpodstawnego wniosku, że sporne klauzule nie były indywidualnie uzgodnione oraz sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interes powoda, w konsekwencji były abuzywne, a w oparciu o zarzut abuzywności Sąd stwierdził nieważność umowy i zasądził zwrot rzekomo nienależnych świadczeń na rzecz powoda;

j. art. 316 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji rozstrzygnięcie o skutkach abuzywności (względnie nieważności postanowień umowy) wyłącznie na podstawie przepisów aktualnych na dzień zawarcia umowy, podczas gdy przy rozstrzygnięciu o zasadności zwrotu spłaconych przez powoda rat, można zastosować art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy, (tj. z uwzględnieniem nowelizacji zmieniającej art. 358 § 2 k.c., która weszła w życie 24 stycznia 2009 r., przewidującej oparcie przeliczeń wartości świadczeń w oparciu o kurs średni NBP), co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ gdyby Sąd zastosował wskazany przepis postępowania, nie stwierdziłby nieważności Umowy i nie uwzględniłby roszczenia powoda o zapłatę i o ustalenie;

2. naruszeniu przepisów prawa materialnego, a to:

- a. art. 111 ust. 1 pkt. 4 Prawa bankowego w zw. z art. 56 k.c., w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniająca ustawę Prawo bankowe (Dz.U.2011, nr 165, poz. 984, dalej jako „ustawa antyspreadowa”), poprzez ich niezastosowanie i ocenę, że bank rzekomo mógł dowolnie ustalać kursy walut stosowane do przeliczeń, czego skutkiem miałyby być nieważność umowy, podczas gdy samo odesłanie do konkretnych kursów publikowanych przez bank, skutkuje koniecznością stwierdzenia, że treść stosunku prawnego pomiędzy stronami eliminuje możliwość stosowania dowolnie ustalonych kursów, a ponadto, stosownie do ustawy antyspreadowej, nawet gdyby strony nie ustaliły mechanizmu wyznaczania wysokości świadczeń wystarczająco precyzyjnie, czemu pozwany zaprzecza, skutkiem tego winno być uzupełnienie stosunku prawnego zgodnie z postanowieniami ustawy antyspreadowej, ale nie nieważność mechanizmu waloryzacji kredytu, a tym bardziej nie nieważność Umowy;
- b. art. 353¹ k.c., poprzez jego nieprawidłową wykładnię i w konsekwencji stwierdzenie sprzeczności postanowień umowy regulujących waloryzację z powołanym przepisem;
- c. art. 385¹ § 1 w zw. z § 3 k.c. przez błędną wykładnię art. 385¹ § 1 k.c. i niezastosowanie art. 385¹ § 3 k.c., i w konsekwencji bezpodstawne przyjęcie, że sporne klauzule nie były indywidualnie uzgodnione, podczas gdy powód miał rzeczywisty wpływ na te postanowienia, w rozumieniu art. 385¹ § 3 k.c.;
- d. art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że sporne postanowienia spełniają przesłanki abuzywności, w szczególności że są (1) niejednoznaczne (2) sprzeczne z dobrymi obyczajami i (3) rażąco naruszają interes konsumenta;
- e. art. 385¹ § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, że z powodu wyeliminowania z treści umowy klauzul waloryzacyjnych, umowa ta jest nieważna, podczas gdy nawet, gdyby stwierdzić bezskuteczność spornych klauzul, umowa powinna obowiązywać w pozostałym zakresie;
- f. art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i stwierdzenie upadku umowy w sytuacji, gdy było to obiektywnie niekorzystne dla powoda;
- g. art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c. poprzez jego niezastosowanie i ocenę oświadczeń woli złożonych przez strony umowy wyłącznie na podstawie literalnego brzmienia postanowień umowy, bez wzięcia pod uwagę okoliczności, w których zostały złożone, zasad współżycia społecznego oraz ustalonych zwyczajów, jak również oparcie się na dosłownym brzmieniu umowy, bez uwzględnienia zgodnego zamiaru stron i celu umowy, a w konsekwencji nieprawidłowe ustalenie, że umowa przewidywała możliwość dowolnego ustalania kursów na potrzeby wyliczenia wysokości rat kredytowych przez bank;
- h. art. 69 ustawy — Prawo bankowe oraz art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. (wg stanu prawnego na dzień zamknięcia rozprawy) w zw. z art. 3 k.c. oraz w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG w zw. z art. 353¹ k.c. oraz w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c. w zw. z art. 4 ustawy antyspreadowej poprzez stwierdzenie nieważności umowy, podczas gdy:
- i. Sąd stosując sankcję nieważności naruszył zasadę proporcjonalności oraz zasadę utrzymania umowy w mocy, które są jednymi z podstawowych zasad prawa cywilnego;
- ii. Sąd zaniechał kompleksowego rozważenia czy orzeczenie, którego podstawą jest uznanie umowy za nieważną w całości, nie narusza zasad współżycia społecznego, w szczególności zasady słuszności i pewności obrotu gospodarczego poprzez zaniechanie rozważenia konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy, a także konsekwencji, które unieważnienie tego typu umów może nieść dla pozostałych kredytobiorców (zarówno posiadających kredyty złotowe, jak i walutowe) oraz innych klientów banku (zwłaszcza posiadających depozyty), a w konsekwencji dla całej gospodarki w Polsce oraz płynności i stabilności systemu bankowego, co jest szeroko komentowane w orzecznictwie polskim

i unijnym, a także w raportach publikowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego. Orzeczenie Sądu I instancji uwzględnia jedynie interes powoda bez analizy skutków takiego rozstrzygnięcia dla ogółu społeczeństwa, należy bowiem mieć na względzie, że każdy kredyt ma swoje odzwierciedlenie w depozytach ustanowionych w bankach przez osoby trzecie;

i. art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że, po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej nieważności lub abuzywności spornych klauzul, cała umowa jest nieważna, podczas gdy okoliczności, w których złożone zostały oświadczenia woli stron, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje pozwalają na wykonanie Umowy również po usunięciu z niej odwołań do Tabeli Kursów Walut Obcych („TKWO”) Banku — zobowiązania powinny zostać przeliczone po aktualnym na dzień danej operacji finansowej, rynkowym kursie CHF/PLN;

j. art. 56 k.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że, po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej nieważności lub abuzywności spornych klauzul, cała umowa jest nieważna, podczas gdy art. 56 k.c. stanowi właściwy przepis dyspozytywny, przewidując, że czynność prawna wywołuje skutki w niej wyrażony oraz wynikające z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Zatem zobowiązanie powinno zostać przeliczone po wynikającym z zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów, aktualnym na dzień przeliczenia, rynkowym kursie kupna CHF (takim jak konkretny kurs wskazany w TKWO na daną historyczną datę);

k. art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniająca ustawę Prawo bankowe (Dz.U.2011, nr 165, poz. 984, dalej jako „ustawa antyspreadowa”) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że, po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej nieważności lub abuzywności spornych klauzul, cała umowa jest nieważna;

l. z ostrożności procesowej, apelujący wskazał na naruszenie art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy, poprzez jego niezastosowanie przy rozstrzygnięciu o skutkach rzekomej nieważności lub abuzywności spornych klauzul, podczas gdy możliwe jest zastosowanie na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP, po wyeliminowaniu z umowy odesłania do kursów publikowanych w Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku;

m. z ostrożności procesowej, apelujący wskazał na naruszenie art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (obecnie tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz.160), niezastosowanie przy rozstrzygnięciu o skutkach rzekomej nieważności lub abuzywności spornych klauzul, podczas gdy możliwe jest zastosowanie analogii do przepisów Prawa wekslowego i zastosowanie na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP, po wyeliminowaniu z umowy odesłania do kursów publikowanych w Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku;

n. z ostrożności procesowej, apelujący wskazał na naruszenie art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (obecny tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 2027, dalej jako „ustawa o NBP”) poprzez jego niezastosowanie przy rozstrzygnięciu o skutkach rzekomej nieważności lub abuzywności spornych klauzul, podczas gdy możliwe jest na tej podstawie zastosowanie kursu średniego NBP do przeliczeń opisanych w Umowie, po wyeliminowaniu z umowy odesłania do kursów publikowanych w Tabeli Kursów Walut Obcych pozwanego banku;

o. art. 189 k.p.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na niezasadnym przyjęciu, powód posiada interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, podczas gdy, spór prawny pomiędzy stronami jednoznacznie rozstrzyga rozpoznanie roszczenia o zapłatę — co przesądza o braku interesu prawnego po stronie powodowej;

p. art. 369 i 370 k.c. poprzez zasądzenie dochodzonych roszczenia o zapłatę solidarnie, pomimo braku podstaw do stwierdzenia w niniejszej sprawie solidarności wierzycieli;

q. art. 405 k.c. i art. 410 § 2 k.c. przez ich bezpodstawne zastosowanie, ewentualnie art. 409 k.c. przez jego niezastosowanie i stwierdzenie, że bank bezpodstawnie wzbogacił się kosztem powoda (co nie miało miejsca), jak również nie wzięcie pod uwagę, że bank uzyskane kwoty zużył (w całości, a co najmniej w części, w jakiej służyły one

pokryciu kosztów pozyskania kapitału przez bank — tj. w zakresie rat kapitałowych oraz rat odsetkowych w części, w jakiej odpowiadały stawce bazowej LIBOR 3M dla CHF);

r. art. 118 k.c. w zw. z art. 120 k.c. poprzez ich wadliwą wykładnię i zastosowanie oraz przyjęcie, że raty kredytu oraz opłaty z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, płacone przez powoda, którym odpowiada zasądzona kwota (Sąd I instancji uznał, że powód ma prawo do zwrócenia mu całości spłaconych przez niego rat kredytu) rzekomo nie stanowią świadczeń okresowych i nie podlegają 3-letniemu terminowi przedawnienia, jak to podnosił pozwany zgłaszając zarzut przedawnienia;

s. z daleko posuniętej ostrożności procesowej, na wypadek stwierdzenia przez Sąd, że wskutek rzekomej abuzyjności spornych postanowień, roszczenie główne o zapłatę jest powodowi należne w jakimkolwiek zakresie apelujący sformułował również zarzut naruszenia art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. przez zasądzenie odsetek począwszy od daty wcześniejszej niż dzień wydania prawomocnego wyroku, podczas gdy nawet przy najbardziej niekorzystnej dla pozwanego interpretacji tego aspektu należało przyjąć, że do czasu zapadnięcia prawomocnego wyroku bank miał uzasadnione podstawy by przypuszczać, że nie jest w zwłoce wobec strony przeciwnej.

Mając na uwadze powyższe strona pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie, w razie niepodzielania stanowiska strony pozwanej w zakresie nieważności umowy wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację powodowie domagali się oddalenia w całości i zasądzenia na ich rzecz od strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem II instancji.

W toku postępowania apelacyjnego powodowie pouczeni zostali przez Sąd o skutkach stwierdzenia nieważności umowy z uwagi na możliwość uznania za abuzywne jej postanowień dotyczących klauzuli indeksacyjnej. Powodowie w oświadczeniach z dnia 13 lutego 2023r. wskazali, że domagają się stwierdzenia nieważności umowy. Powyższe oświadczenia doręczone zostały stronie pozwanej w dniu 20 lutego 2023r. (dowód: informacja dotycząca śledzenia przesyłki ze strony (...) – k. 522).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja skutkowałą częściową zmianą zaskarżonego wyroku, przede wszystkim w zakresie zgłoszonego żądania odsetkowego.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego wskazać należy, iż brak podstaw do przyjęcia naruszenia art. 233§1 k.p.c.

W tym zakresie przypomnieć należy, że przepis ten nakłada na sąd obowiązek dokonania oceny wiarygodności i mocy dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena taka powinna być przeprowadzona w oparciu o przekonania sądu, jego wiedzę i posiadane doświadczenie życiowe. Powinna też uwzględniać wymagania prawa procesowego i reguły logicznego myślenia, które zobowiązują sąd do rozważenia materiału dowodowego jako całości w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny, a także poprzez rozważanie mocy i wiarygodności poszczególnych środków dowodowych dokonanie ich wyboru i odniesienie do pozostałego materiału dowodowego.

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, iż sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Nie jest wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) dowodów i ich odmiennej ocenie. Co więcej, strona podnosząca zarzut wadliwej oceny dowodów powinna wykazać, że przy ocenie wiarygodności i mocy dowodowej konkretnego dowodu, na podstawie którego sąd dokonał ustalenia faktycznego, przekroczono granice swobodnej oceny dowodów, a nadto, iż miało to istotny wpływ

na wynik sprawy. Nie jest wystarczające również zaprezentowanie własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, korzystnej dla skarżącego oceny materiału dowodowego (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, LEX nr 53136).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej analizy dowodów, zaś apelacji nie udało się wykazać nielogicznego czy sprzecznego z zasadami doświadczenia życiowego wniosku przy ich ocenie. Zasadnie Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne zeznania powodów – były one bowiem logiczne i szczegółowe. Na podstawie tych zeznań uprawnione było stanowisko, iż powodowie informowani byli o stabilności franka szwajcarskiego, praktycznie minimalnych wahaniach jego kursu, przy jednoczesnym braku przedstawienia powodom symulacji dotycząca ewentualnego wzrostu kursu waluty. Trafnie przy tym Sąd Okręgowy pominął dowód z zeznań świadków M. D. i M. P., którzy nie byli obecni podczas zawierania umowy przez powodów, a zatem nie posiadali żadnych informacji dotyczących tego, o czym powodowie byli informowani i jakie dokumenty im przedstawiano. Okoliczność, że w pozwanym banku przyjęte zostały określone procedury, nie przesądza, że miały one zastosowanie wobec powodów, zwłaszcza, że powodowie temu zaprzeczyli. Z powyższych względów Sąd Apelacyjny również wniosku dowodowego strony pozwanej o przesłuchanie ww. świadków nie uwzględnił. Trafnie Sąd Okręgowy przyjął także, że postanowienia umowne dotyczące indeksacji nie zostały z powodami indywidualnie uzgodnione. Potwierdzenie w treści umowy (czy też wniosku kredytowego) poczynienia indywidualnych uzgodnień w zakresie waluty CHF, w zakresie dnia przeliczenia wysokości raty, nie oznacza, że pozwana przewidywała możliwość negocjacji w zakresie wszystkich postanowień umowy, a tym bardziej, że takie negocjacje nastąpiły. W sprawie brak jakichkolwiek dowodów, że strony umowy uzgodniły indywidualnie zasady indeksacji oraz że strona pozwana w sposób wyczerpujący i zrozumiały poinformowała powodów o ryzyku kursowym i o skutkach, jakie wiążą się z zastosowaniem mechanizmu indeksacji.

Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał – odwołując się do treści łączącej strony umowy, że strona pozwana dysponowała dowolnością i swobodą w zakresie zmian wysokości oprocentowania kredytu i w kształtowaniu kursów walut mających zastosowanie do umowy, co narażało konsumenta na arbitralność decyzji banku w tym zakresie.

Co do zarzutu, że strona pozwana realizując postanowienia umowne, nie ustalała kursów walut w sposób dowolny, to wskazać należy, że istotna jest sama treść umowy dająca pozwanemu możliwość dowolnego ustalenia kursów walut, a nie sposób, w jaki umowa była po jej zawarciu wykonywana. Wnioski dowodowe na okoliczność wykazania, w jaki sposób strona pozwana ustalała kursy walut jako dotyczące faktu nieistotnego dla rozstrzygnięcia zasadnie zostały pominięte.

Chybione były pozostałe zarzuty dotyczące naruszenia przepisów postępowania.

Odnośnie zarzutu naruszenia art. 235²§1 pkt 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 278§1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. wskazać należy, że w odpowiedzi na pozew strona pozwana wносиła o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości i finansów na okoliczność wyliczenia hipotetycznej wysokości sumy spłat kredytu powodów w okresie objętym żądaniem pozwu przy założeniu, że wysokość rat spłacanych przez powodów w PLN wyliczana jest w oparciu o średni kurs CHF/PLN NBP oraz na okoliczność wyliczenia różnicy pomiędzy kwotą wyliczoną w sposób opisany wyżej a faktyczną sumą spłat uiszczonych przez powodów celem wykazania, że istnieje korelacja między kursami publikowanymi przez pozwanego Bank a kursami NBP, rynkowego charakteru kursów pochodzących z tabel kursów walut obcych pozwanego banku, braku naruszenia interesu konsumenta. Wniosek w takim samym zakresie został ponowiony w apelacji. W tym zakresie wskazać należy, iż wobec stanowczych oświadczeń powodów, iż nie wnoszą o utrzymanie umowy i domagają się stwierdzenia jej nieważności, przeprowadzenie ww. dowodu uznać należało za zbędne. Podkreślić należy, że w razie uznania określonych postanowień umownych za niedozwolone i niewiążące konsumenta, brak podstaw do wypełniania luk po ww. postanowieniach. Ocena abuzywności postanowień umowy wiążącej strony dokonywana jest na chwilę zawarcia umowy i sposób wykonywania umowy nie ma dla tej oceny znaczenia.

Wobec powyższego, Sąd II instancji nie uwzględnił wniosku strony pozwanej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów złożonego w apelacji.

Nie można zarzucić Sądowi I instancji naruszenia art. 327¹ §1 k.p.c. Uzasadnienie wyroku obejmuje wszystkie istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia okoliczności faktyczne oraz dowody, na podstawie których zostały one dokonane, ze wskazaniem przyczyn pominięcia pozostałych dowodów zgłoszonych przez stronę pozwaną.

Wobec powyższego, ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, poczynione po właściwie przeprowadzonym postępowaniu dowodowym, którego wyniki ocenione zostały zgodnie z dyrektywą wskazaną w art. 233§1 k.p.c., Sąd Apelacyjny przyjmuje w całości za własne.

Zawarte w apelacji zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego w przeważającej części należy uznać za niezasadne, przy czym z uwagi na ich szczegółowość i drobiazgowość ich omówienie nastąpi w sposób łączny.

Po pierwsze, nie można podzielić zarzutu wadliwego zastosowania art. 189 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powodowi przysługuje interes prawny w ustaleniu nieistnienia stosunku zobowiązaniowego wynikającego z umowy kredytu. Nie można zgodzić się z apelującym, iż przysługujące powodowi roszczenie o zwrot kwot uiszczonych na rzecz banku tytułem spłat rat kredytu udziela mu odpowiedniej ochrony prawnej. Zauważyć należy, że umowa kredytu zawarta została między stronami na okres kilkunastu lat, a ewentualne uwzględnienie powództwa o zapłatę nie usunęłoby stanu niepewności pomiędzy stronami co do dalszego obowiązywania umowy oraz istnienia praw akcesoryjnych względem tej umowy, jak chociażby hipoteki ustanowionej na zakupionej za kredyt przez powoda nieruchomości. Bank w dalszym ciągu mógłby domagać się realizacji umowy w pozostałej części, jak i ewentualnie skorzystać z ustanowionych na swoją rzecz zabezpieczeń. W orzecznictwie przyjmuje się, że powód zachowuje interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, mimo przysługującego mu powództwa o świadczenie lub mimo wytoczenia przeciwko niemu takiego powództwa przez stronę przeciwną na podstawie spornego stosunku prawnego, jeżeli z tego stosunku wynikają jeszcze inne lub dalej idące skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o świadczenie nie jest możliwe lub nie jest jeszcze aktualne. W takim wypadku tylko powództwo o ustalenie nieistnienia tego stosunku prawnego może definitywnie rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną powoda i zapobiec także na przyszłość możliwym sporom, a tym samym w pełny sposób zaspokoić jego interes prawny (tak SN np. w wyrokach z 30.10.1990 r. I CR 649/90, z 27.01.2004 r. II CK 387/02, z 2.07.2015 r. V CSK 640/14). Uwzględniając powyższe, skoro między stronami zaistniał spór o ważność i skuteczność umowy o charakterze trwałym, z której wynikają także inne, poza spłatą rat, obowiązki, w tym w zakresie utrzymywania hipoteki na nieruchomości, nie budzi wątpliwości, że jedynie wyrok w przedmiocie ustalenia nieważności umowy usunie stan niepewności prawnej istniejący pomiędzy stronami umowy kredytu. Powodowie mieli zatem interes prawny w zgłoszonym żądaniu ustalenia.

Odnosząc się do pozostałych podnoszonych uchybień przepisom prawa materialnego, na wstępie zaznaczyć należy, iż Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu Okręgowego co do nieważności umowy jako sprzecznej z naturą (właściwością) stosunku zobowiązaniowego, co formalnie czyni zasadnym podniesiony przez pozwanego zarzut dotyczący naruszenia art. 353¹ k.c. oraz art. 69 ustawy Prawo bankowe. Sąd Okręgowy z jednej strony uznał, iż zawarta między stronami umowa kredytu jest nieważna, ponieważ zawiera sprzeczne z przepisami prawa, tj. z art. 353¹ k.c. oraz art. 69 ust. 1 prawa bankowego postanowienia, a jednocześnie te same postanowienia uznał za abuzywne, co skutkowało niemożnością utrzymania łączącego strony stosunku prawnego. W tym kontekście wskazać należy, że przepisy art. 385¹ i następnym k.c. dotyczące niedozwolonych postanowień umownych mają charakter szczególnie w stosunku do tych przepisów, które mają ogólne zastosowanie do kształtowania przez kontrahentów treści umowy (art. 58, 353¹ k.c.). Stanowią one implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, co rodzi określone konsekwencje dla ich wykładni, mającej na celu w pierwszej kolejności urzeczywistnienie celów dyrektywy. Sądy krajowe, stosując prawo wewnętrzne, zobowiązane są tak dalece, jak jest to możliwe, dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu rozpatrywanej dyrektywy, tak by osiągnąć przewidziany w niej rezultat, a zatem zastosować się do art. 288 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 VI 2016 r., C-377/14). W sytuacji kolizji art. 58 k.c. i 385¹ k.c. należy dać pierwszeństwo drugiemu z ww. przepisów, traktując

go jako *lex specialis* względem ogólnych regulacji kodeksowych. Powyższe uzasadnione jest to przede wszystkim tym, że sankcja bezskuteczności klauzuli przewidziana art. 385¹ § 1 k.c. ma działanie ochronne dla konsumenta i jest dla niego obiektywnie korzystniejsza, aniżeli sankcja nieważności wynikająca z art. 58 k.c. Szczególna regulacja dla umów konsumenckich nie przewiduje możliwości oceny, czy przedsiębiorca bez niedozwolonych postanowień zawarłby określoną umowę z konsumentem. W ten sposób nieuczciwy przedsiębiorca pozbawiany jest jednego z koronnych argumentów, którym mógłby się posłużyć w przypadku zastosowania pierwszeństwa reguł ogólnych wynikających z art. 58 § 3 k.c., co podważałoby sens wprowadzenia do porządku prawnego ochrony konsumenckiej. Bezskuteczność klauzuli umownej oznacza, że przedsiębiorca co do zasady ma obowiązek wykonania kontraktu, pomimo tego, że została z niego usunięta niedozwolona klauzula. W ten sposób konsument co do zasady jest chroniony przed upadkiem całej umowy, a przedsiębiorca ponosi ryzyko stosowania we wzorcu niedozwolonych postanowień. Konsument może również zrezygnować z przysługującej mu ochrony prawnej przed nieuczciwymi postanowieniami umowy, co skutkować będzie ich mocą wiążącą. Uwzględniając powyższe, stwierdzić należy, że negatywna weryfikacja arbitralności i jednostronności działań banku powinna odbywać się w płaszczyźnie art. 385¹ k.c., mającego charakter normy *lex specialis*, w tym przede wszystkim w stosunku do art. 353¹ k.c., jak i art. 58 k.c. (tak SN w uchwale z dnia 28.04.2022 r., III CZP 40/22).

W konsekwencji stwierdzenia, iż powodowie mają status konsumenta Sąd Okręgowy powinien był oceniać zgłoszone przez nich roszczenia w oparciu o przepisy dotyczące niedozwolonych postanowień umownych, co zostało również przez Sąd Okręgowy dokonane.

Ustosunkowując się łącznie do podniesionych zarzutów w zakresie stwierdzenia nieważności umowy z uwagi na bezskuteczność klauzul waloryzacyjnych na wstępie wskazać należy, że Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż klauzule indeksacyjne w postaci stosowanej przez stronę pozwaną kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem stanowią niedozwolone postanowienia umowne, a ich wyeliminowanie prowadzi w efekcie do nieważności umowy.

Przy wykładni art. 385¹ § 1 i § 3 k.p.c., wprowadzonego do kodeksu cywilnego w celu implementacji dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich nr 93/13/EWG należy brać pod uwagę wskazówki wynikające z dyrektywy i dotyczącego jej dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Na gruncie dyrektywy bezpośrednim odpowiednikiem art. 385¹ k.c. jest jej art. 6 ust. 1, zgodnie z którym Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Stosownie do art. 7 ust. 1 dyrektywy zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów Państwa Członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

W myśl art. 385¹ § 1 k.p.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Zgodnie z aktualnie obowiązującą w judykaturze wykładnią art. 385¹ § 1 k.c. nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy, które określają zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 lutego 2019 r. II CSK 19/18, LEX nr 2626330, z 29 października 2019 r. V CSK 382/18, LEX nr 2771344). Wskazuje się, że klauzule takie mają charakter abuzywny, bowiem kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy. Przy czym sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym wypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku i konsumenta od swobodnej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty

kredytu na CHF w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności spłacanych rat, służy bowiem określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, LEX nr 2618543, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344, z 30 września 2020 r. I CSK 556/18, LEX nr 3126114). Ponadto, postanowienie umowne należy traktować jako sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument przyjąłby takie postanowienie w drodze indywidualnych negocjacji. W celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2). Przy czym przyjmuje się, że rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, LEX nr 1927753, z 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, LEX nr 1968429).

Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (tak Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2), co prowadzi do wniosku, że dla oceny abuzywności konkretnego postanowienia umowy nie istotny jest sposób wykonania umowy, a w szczególności to, czy i w jaki sposób jedna ze stron korzystała z tego postanowienia. Wobec czego za irrelevantne należy uznać, czy w trakcie wykonywania umowy bank ustalał kurs zakupu i sprzedaży CHF w wysokości odbiegającej od kursu rynkowego czy też kursu NBP. Bez znaczenia jest także powoływana w apelacji okoliczność, iż powodowie w trakcie wykonywania umowy uzyskali możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej czyli bez konieczności stosowania tabel kursowych banku, z czego nie skorzystali.

Podkreślenia wymaga również to, iż interpretując art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 w zakresie jednoznaczności postanowienia umownego oznacza nie tylko, aby dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczonemu konsumentowi było w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (tak wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C#26/13, Kásler i Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, pkt 75). Jednoznaczności tej nie można sprowadzać tylko do kategorii językowej, ponieważ postanowienia jednoznaczne w tym sensie mogą nie pozwalać na określenie treści zobowiązań, a w szczególności rozmiaru przyszłego świadczenia konsumenta.

Uwzględniając powyższe rozważania przy ocenie abuzywności postanowień umowy kredytowej z dnia 18 października 2007 r. podkreślić należy, że z ustaleń faktycznych sprawy wynika w sposób jednoznaczny, iż żadne postanowienie umowne, składające się na mechanizm indeksacji, nie zostało z powodami uzgodnione indywidualnie. W szczególności bank nie wykazał - mimo, że to na nim spoczywał obowiązek w tym zakresie - faktów pozwalających na wniosek przeciwny. Powodowie dokonali jedynie wyboru gotowego produktu przygotowanego przez przedsiębiorcę. Dla zrealizowania przesłanki rzeczywistego wpływu konsumenta na treść postanowień umownych nie wystarczy wykazanie, że konsument dowiedział się o treści klauzuli, której niedozwolony charakter podnosi, w odpowiednim czasie, a strony prowadziły w tym przedmiocie negocjacje. Konieczne jest udowodnienie wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli, w wyniku rzetelnych negocjacji, w ramach których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego, chyba że zostało ono sformułowane przez niego i włączone do umowy na jego żądanie (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 grudnia 2019 r., sygn. akt IV CSK 443/18). W stosunku do powodów takich indywidualnych uzgodnień przed podpisaniem umowy nie było, w tym w szczególności w odniesieniu

do postanowień określających sposób, w jaki kwota kredytu i sumy rat kapitałowo odsetkowych będą przeliczane z waluty polskiej na szwajcarską odwrotnie.

Ma rację Sąd Okręgowy, iż kwestionowane z punktu widzenia abuzywności postanowienia umowne dotyczyły świadczeń głównych stron (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17, z 9 maja 2019 r., sygn. I CSK 242/18 i z 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18). Poddanie ich zatem kontroli pod kątem abuzywności było możliwe tylko pod warunkiem, że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.) lub jeżeli nie zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem czyli jeśli nie spełniają wymogu przejrzystości materialnej wynikającej z art. 4 ust. 2 oraz art. 5 dyrektywy nr 93/13.

Ponownie podkreślić należy, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że warunek ten musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument, mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, ale również miał realną możliwość oszacowania konsekwencji ekonomicznych takiego potencjalnego następstwa dla swoich zobowiązań finansowych. Zebrany w sprawie materiał dowodowy oraz poczynione ustalenia faktyczne nie dają podstaw do przyjęcia, iż w momencie zawierania umowy powodowie mieli możliwość uzyskania pełnego rozeznania co do wysokości świadczenia, które zgodnie z umową zobowiązani będą spełniać oraz co do ryzyka zmiany kursu waluty w przyszłości i wpływu tej zmiany na ich sytuację ekonomiczną w dającym się przewidzieć realnie okresie. Postanowienia umowy kredytu nie pozwalają bowiem na jednoznaczne ustalenie kwoty kredytu wyrażonej w walucie obcej jako walucie rozliczeniowej, uzależniają ją bowiem od kursu wymiany waluty i momentu jego ustalenia. Kurs wymiany waluty określa kurs kupna CHF z tabeli kursowej banku, ustalany w sposób jednostronny przez bank i na dzień podpisywania umowy, na który dokonuje się oceny niedozwolonego charakteru postanowień umownych, był dla powodów niemożliwy do ustalenia. W umowie nie zostały także określone kryteria, według których bank miałby określać ww. kurs w przyszłości. Zauważyć należy, że zgodnie z §1 ust. 3A umowy, wskazana na dzień 8 października 2007r. (a więc jeszcze przed zawarciem umowy) równowartość sumy kredytu wyrażona we franku szwajcarskim podana była tylko informacyjnie. Co więcej, zgodnie z §8 umowy, to, pod jakimi warunkami i kiedy kredyt rzeczywiście zostanie uruchomiony i wypłacany, zależało tylko od decyzji poprzednika prawnego strony pozwanej (...) Bank SA.

Brak było także możliwości ustalenia wysokości zobowiązania ratalnego powodów. Zgodnie z §11 regulującym zasady spłaty kredytu, raty kapitałowo-odsetkowe spłacane miały być w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży z tabeli kursów (...) Banku, obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (ust. 5). Wysokość rat zależna była zatem od danych zamieszczonych w nieokreślonej w umowie tabeli kursowej (...) Bank, a sposób zamieszczania w niej danych także był pozostawiony wyłącznej decyzji banku. Kredytobiorca nie miał możliwości ich sprawdzenia. Tym samym warunek jednoznaczności klauzuli waloryzacyjnej nie został w umowie stron spełniony

Ponadto, ustalenia faktyczne dokonane w sprawie wskazują, iż powodowie nie zostali przed podpisaniem umowy w sposób jasny, możliwie pełny i zrozumiały poinformowani o ryzyku walutowym, związanym z możliwością niekorzystnych zmian kursu franka szwajcarskiego. Nie można uznać, aby obowiązek ten został spełniony poprzez bank poprzez ogólne pouczenie o możliwości wzrostu kursu w czasie trwania umowy i wynikającym stąd wpływie na wzrost zakresu obowiązku finansowego kredytobiorców. Powodom nie przedstawiono zestawienia zmian kursów franka szwajcarskiego na przestrzeni dłuższego okresu czasu, co było istotne przy zawieraniu umowy na planowany tak długi okres. Dopiero uzyskanie takich informacji umożliwiłoby powodom podjęcie świadomej decyzji w zakresie przyjęcia na siebie ryzyka kursowego. Dla wypełnienia przez bank obowiązków informacyjnych dotyczących ryzyka kursowego nie jest wystarczające odebranie od konsumentów standardowego oświadczenia, że o takim ryzyku zostali poinformowani.

W ocenie Sądu Apelacyjnego postanowienia łączącej strony umowy w zakresie mechanizmu indeksacji (ryzyka walutowego) oraz określających sposób dokonania tego przeliczenia, odwołujący się do tabel kursowych banku, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, w szczególności zawarte w §1 ust. 3 i 3A oraz 11 ust. 5 umowy, uznać należy, za abuzywne, gdyż kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z

dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy powodów. Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie tych interesów polega w tym wypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku i konsumenta od swobodnej decyzji silniejszej strony stosunku zobowiązaniowego (przedsiębiorcy). Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na CHF w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności spłacanych rat, służy bowiem określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozwalają na jego arbitralne działania. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z 13 grudnia 2018 r., sygn. V CSK 559/17 i z 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18).

Przechodząc do skutków uznania klauzul indeksacyjnych za abuzywne, wskazać na wstępie należy, iż zgodnie z treścią uchwały SN z dnia 7 maja 2021 sygn. III CZP 6/21, którą Sąd II instancji, w składzie rozpoznającym sprawę podziela, niedozwolone postanowienie umowne jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. W toku postępowania apelacyjnego, powodowie – po stosownym pouczeniu Sądu – złożyli oświadczenia, iż nie wyrażają woli utrzymania umowy kredytowej i domagają się stwierdzenia jej nieważności. Podkreślić należy w tym miejscu, że zgodnie ze stanowiskiem TSUE, wyrażonym w motywach wyroku z dnia 3 października 2019r., sygn. C – 260/18, postanowienie art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, należy wyklądać w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowach spowodowanych eliminacją klauzul uznawanych za niedozwolone, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, nie będących przepisami dyspozytywnymi lub takimi, które będą mieć zastosowanie dlatego, że strony umowy wyrażą na to wolną i uświadomioną zgodę. Takiej regulacji w polskim porządku prawnym brak. Nadto, nie można przyjąć, że wolą stron w 2008r. było zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, bez mechanizmu waloryzacji do wzajemnych rozliczeń. Analiza treści pozostałych postanowień umownych, w tym w szczególności tych, które określały sposób wypłaty kwoty kredytu i warunki jej spłaty takiemu zamiarowi zaprzecza. Wobec powyższego, na skutek stwierdzenia niedozwolonego charakteru postanowień umownych składających się na klauzulę indeksacyjną i wpływu takiej ich kwalifikacji na oznaczenie świadczenia głównego stron i charakter stosunku umownego nawiązanego na jej podstawie, umowa kredytu łącząca strony musiała zostać uznana za nieważną.

Konsekwencją powyższego, jak to wskazał Sąd Okręgowy, był obowiązek zwrotu na rzecz powodów na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. świadczeń uiszczonych na rzecz banku w związku z zawartą umową tj. kwoty 266 399 zł. Wskazać w tym miejscu należy, iż wzajemne roszczenia z tytułu nienależnie spełnionych świadczeń, których podstawą była nieważna umowa kredytowa, a której stroną jest konsument, stają się wymagalne nie wcześniej, aniżeli od daty dojścia do przedsiębiorcy oświadczenia materialnoprawnego o braku woli utrzymania umowy. W niniejszej sprawie oświadczenia powodów z dnia 13 lutego 2023r. doręczone zostały stronie pozwanej w dniu 20 lutego 2023r., a zatem ustawowe odsetki za opóźnienie od zasądzonych kwot należne były na podstawie art. 481§1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. od 21 lutego 2023r. do dnia zapłaty.

W uwzględnieniu powyższego, zaskarżony wyrok podlegał na podstawie art. 386§1 zmianie w zakresie zgłoszonego żądania odsetkowego poprzez określenie początkowej daty naliczania odsetek na dzień 21 luty 2023r. i oddalenie żądania w pozostałej części. Zmianie podlegało także zawarte w wyroku określenie, iż zasądzone kwoty winne być uiszczone na rzecz powodów solidarnie. Zgodnie z art. 369 k.c., zobowiązanie jest bowiem solidarne, gdy wynika to z ustawy lub z czynności prawnej. W niniejszej sprawie solidarność po stronie wierzycieli nie wynika ani z ustawy, ani z umowy. Natomiast w związku z faktem, iż powodowie pozostają w związku małżeńskim i wspólności ustawowej, należne kwoty zasądzone zostały łącznie (art. 196§1 k.c. w zw. z art. 31 k.r.o.). W pozostałej części apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c., przyjmując, iż strona pozwana jest stroną przegrywającą spór prawie w całości. Zasądzona na rzecz powodów kwota stanowi wynagrodzenie pełnomocnika obliczone na podstawie §2 pkt 7 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.